

“Европска унија требало би да помогне проевропским снагама у Србији потписивањем ССП-а пре 11. маја. Морамо да учинимо све како бисмо код људи у Србији створили утисак да их желимо што је могуће ближе нама. Хоћу да 10. маја заспим и да ми савест буде чиста да смо урадили све што смо могли, а не да се 12. маја пробудим и схватим да смо могли да учинимо више... Ја много волим Србију, иако је она склона да гледа назад уместо напред.”

Ове речи Хавијера Солане и српске реакције на његову изјаву одлично илуструју надреалну ситуацију у којој се Србија налази у предвечерје још једних, ко зна већ којих по реду, “одлучујућих”, “историјских” и “судбинских” избора у последњих неколико година. (Узгред речено, овога пута избор заиста јесте страховито важан и – барем на кратке стазе – готово судбински. Али је питање колико ће резигнирана и од свих актера нон стоп варана и лагана српска јавност бити у стању да то препозна.)

Дакле, с једне стране, имамо Солану, некадашњег генералног секретара НАТО савеза и човека који је формално издао наређење за почетак бомбардовања Југославије, а који данас, са позиције првог дипломате ЕУ, гласно размишља о мерама које би требало предузети да би се код људи у Србији “створио утисак да их желимо”. На другој страни, имамо комичну српску политичку сцену, где се они који Солану најешће критикују због мешања у српски политички процес, заправо, притајено радују због тога што њихове политичке противнике евидентно бламира, приказујући их као своје фаворите и штићенике. А оне “проевропске снаге” којима би, наводно, Солана желео да помогне (читај – Тадић и његове демократе – будући да се Јовановић и ЛДП у том погледу барем не фемкају) свијају се и увијају у истовременом покушају да не буду незахвални према Солани, а да, опет, у очима домаће јавности не испадну баш обичне “западне марионете”.

Е, сад, друга је ствар што би Хавијер Солана, да су Срби заиста мало склонији, не “гледању уназад”, него макар елементарном националном памћењу и достојанству којим се иначе толико поносе, што би, дакле, у том случају, дотични Солана у Србији већ одавно морао бити проглашен персоном нон грата, уместо што нам, заједно са хашким тужилаштом и Олијем Реном, одмерава степен напретка на европском путу. Нема везе што Солана, кажу упућени, “није најгори”. Нема везе ни што сви знамо да је он у читавој тој причи био само пион који је извршавао туђа наређења и што смо се током ових година већ сви некако навикли на њега и његов доброћудни осмех са којим редовно тапка по леђима разновразне балканске посетиоце. Али Солана је, уз генерала Весли Кларка, био формално најодговорнији за злочине почињене током срамног НАТО бомбардовања, те је, у том формалном смислу, здрављење и сликање са њим ништа мање скандалозно од онога са Хаардинајем или Тачијем – чега се иначе сви српски званичници ипак пажљиво клоне.

Али, добро, Солану на страну, шта ми то конкретно замерамо Европи, односно Европској унији? Шта се то она и када о нас тако огрешила? И није ли евроскептицизам који се последњих месеци све више помаља у српској јавности само последица актуелне изборне кампање и политичког сукоба између дојучерасњих коалиционих партнера који су се, уосталом, својевремено утркивали у томе ко има више заслуга и ко је стекао више поена на „европском путу Србије“?

Ствар, међутим, стоји управо обротно. Разне предизборне кампање, ситне рачунице и партијски интереси – а нарочито некритички прихваћен и безброј пута поновљен податак о томе како је „најмање две трећине грађана чврсто опредељено за улазак у ЕУ“ – спречавали су да се до сада трезвено размотри спољнополитичка оријентација земље и озбиљно анализирају геополитички плусеви и минуси подразумеваног „евро-атлантског“ курса. А Србија је опет у кампањи, и то кампањи у којој је једна страна на „европску будућност“ бацила практично све своје карте, а ни друга – делом из уверења, а делом због поменутих 66 одсто – те „европске перспективе“ не жели, односно не сме да се у потпуности одрекне.

И тако се опет пропушта прилика за озбиљну дебату. А нарочито за „јеретичко“ питање да ли се исплати жртвовати националне интересе и остатке националног самопоштовања зарад крајње неизвесног и накнадног укрцавања у последњи вагон већ увелико препуног европског воза. Можда је својевремено то и била добра опција и можда је грешка што се нисмо укрцали међу првима. Али данас само последњи евро-ентузијаст, тачније евро-лобисти, могу да се праве како не виде да је, заправо, већ доброано опала позлата са рама „Европе без граница“. И да су под налетом све хладнијих ветрова са Атлантика и Урала цветови европског политичког сна већ прилично увенули.

„Боље икад, него никад“, рећи ће неко. Но, то је доста сумњива теза. Знам да звучи невероватно – али рецимо да је писац ових редова пре двадесет и кусур година био прилично вешт у баратању са фудбалском лоптом и тениским рекетом. И да се посветио томе уместо књигама, филозофији и политици можда би од њега нешто било. Али замислите да сада, четврт века касније, реши да „надокнади пропуштено“. Каква би то била комедија, каква глупост и каква опасност! Шта хоћу да кажем. Напросто то да се, како у животу тако и у историји, неке прилике пропуштају, а неке друге указују, и да је бесмислено покушавати зауставити време и јурити давно пропуштене возове.